Sanal âlemde ölçülerimiz ne olmalı? (Medya Ve Bilişim Âdâbı)
Gönderen Kadir Hatipoglu - Mart 09 2017 17:19:44

          İNDİR
  Günümüzde kitle iletişim araçlarının rolü
oldukça fazladır. Küreselleşmenin en önemli unsurlarından biri olan
iletişim ve bilişim tek nolojisi son yıllarda hızlı gelişmeler
kaydetmiştir. Ancak iletişim ve bilgi teknolojisinin
ilerlemesi beraberinde çeşitli sıkıntıları ortaya çıkarmıştır. İnternet ve bilişim
teknolojisi, bilgiye daha hızlı erişim konusunda katkı
sağlamasına rağmen, bilginin doğruluğuna her zaman hizmet
etmemektedir. Kötü amaçlı birçok yazılım ve virüsler,
tüketiciyi aldatmaya yönelik reklamlar, kişilerin mahremiyetini açığa vuran
kötü niyetli paylaşımlar ve sosyal medyanın kötü niyetli kullanımı gibi
birçok faktör insan yaşamını olumsuz etkilemektedir. Çeşitli sosyal ağlarda
insanlar, temel hak ve hürriyetlerden olan özel hayatın gizliliği ilkesini ihlâl
etmektedirler. Böylece toplumda sorunlar baş göstermektedir. İnternet ve bilişim
hizmetlerinin son derece iyi bir seviyeye geldiği bu dönemde özellikle gençler
arasında yaygın olan sosyal medya araçları bilinçli kullanılmamaktadır. İnternet ve
bilişim doğru şekilde kullanılmadığı takdirde, zaman yönetimi de sağlanamamaktadır. Oysa
zaman, insan için en değerli sermayedir ve maldan, mülkten, her türlü
metadan daha kıymetlidir. Hz. Peygamber (s.a.v), bir hadis-i şerifinde insanların zamana karşı
duyarsız olduklarını ve onun değerini bilmediklerini şu sözler ile ifade etmiştir:
نِعْمَتَانِ
مَغْبُونٌ
فِيهِمَا
كَثِيرٌ مِنَ
النَّاسِ:
الصِّحَّةُ
وَالْفَرَاغ&#16
15; “İki nimet vardır ki, insanlar onlar hususunda aldanmıştır: Sağlık ve boş
vakit.” Sevgili Peygamberimizin asırlar öncesinde ifade ettiği bu gerçek,
günümüzde son derece anlamlı hâle gelmiştir. Kitle iletişim araçlarını
kullanırken zaman israfından kaçınmalıdır. İnsanın kendisine, ailesine ve en önemlisi
Allah’a karşı sorumlulukları olduğu unutulmamalıdır. Sanal ortamda gereksiz
geçirilen vaktin, sorumlulukları yerine getirmeye engel olmamasına dikkat edilmelidir. İslam
her konuda dengeli olmayı tavsiye etmektedir. Dolayısıyla teknolojiyi de doğru ve
ölçülü kullanmak gerekir. Bu şekilde modern hayatın getirdiği birtakım
sorunlar yüzünden giderek yalnızlaşan insanların, birbirini anlayan ve dinleyen bir
toplum hâline gelmeleri, kitle iletişim araçları sayesinde daha etkili hâle
gelecektir. Bu süreçte medyanın, doğru ve güvenilir bilgilerle halkın ahlaki ve
dinî eğitimine yönelik programlara yer vermesinin de önemi kaçınılmazdır.
Müslüman her yerde sorumluluklarının bilinciyle hareket etmelidir. Sanal
dünyada söylediği sözlerin de hesabını vereceğini unutmamalıdır. Rabbimiz

Kerim kitabında وَلاَ
تَقْفُ مَا
لَيْسَ لَكَ
بِهِ عِلْمٌ
اِنَّ
السَّمْعَ
وَالْبَصَرَ
وَالْفُؤَادَ كُلُّ
اُولَئِكَ
كَانَ عَنْهُ
مَسْؤُلاً “Bilmediğin şeyin üstüne durup ısrar etme; çünkü kulak, göz ve kalp hepsi yaptıklarından sorumludur. Kıyamette yaptıklarından sorguya çekilecektir.”[1] Kendi adını kullanmadığı durumlarda bile sorumlu davranmalı, yalan söylememeli, kötü sözleri yaymamalı, sanal dedikodular yapmamalıdır. Allah’ın gerçek hayatta haram kıldığı her şeyin sanal hayatta da haram olduğunu bilmelidir. Cinsellik, alkol, şiddet içerikli yayınlardan uzak durmalıdır. Güvenli ya da resmî olmayan sitelerde kimlik ve telefon numarası gibi kişisel bilgilerini; paylaşmamalıdır. Kişi kendisine nasıl davranılmasını istiyorsa başkalarına da öyle davranmalı, yapılmasından rahatsızlık duyduğu bir davranışı başkalarına yapmamalıdır. Sosyal medyada yazılan, paylaşılan her şeyin bir sorumluluğu bulunmaktadır. Her paylaşımın Allah katında silinmediği unutulmamalıdır. Başkalarının bilgilerine izinsiz bir şekilde ulaşmaya çalışmak, işletim sistemlerine girmek kul hakkı ihlalidir. Bunun bir tür “meskene tecavüz” olduğunu unutmamak gerekir. Sosyal ortamda gereksiz mesajlar göndermek ve insanları rahatsız etmek de aynı şekilde kul hakkına girer. Dolayısıyla sosyal paylaşım sitelerinde her türlü söz ve fiile dikkat etmek hem dünya hem de ahiret hayatı için önem arz etmektedir. Özellikle sosyal medyada paylaşılan bilginin doğru ve güvenilir olduğundan emin olunmalı, mesnetsiz, doğru olmayan bilgi paylaşılmamalıdır. Ayeti kerimede Rabbimiz يَا
اَيُّهَا
الَّذينَ
امَنُوا اِنْ
جَاءَكُمْ
فَاسِقٌ
بِنَبَأٍ
فَتَبَيَّنُوا اَنْ
تُصيبُوا
قَوْمًا
بِجَهَالَةٍ
فَتُصْبِحُوا عَلى
مَافَعَلْتُمْ نَادِمينَ
“Ey iman edenler! Şeriatın koyduğu sınırlardan dışarıya çıkmayı adet haline getiren biri, size bir haber getirirse, ona inanmadan önce, doğru olup olmadığını iyice araştırın, yoksa bir topluluğa yanlışlıkla bilmeden kötülükte bulunur, incitirsiniz de, sonra

yaptığınızdan pişmanlık duyarsınız.”[2] Hayatın vazgeçilmez iletişim aracı hâline gelen telefonların da doğru kullanılması gerekmektedir. Telefonla konuşmanın adabına riayet edilmeli, başkalarına rahatsızlık verilmemelidir. Kişi, telefonla arama yaptığı zaman önce selam vermeli ve kendini tanıtmalıdır. Peygamberimiz   السَّلامُ قَبلَ الكَلامِ   “Selâm kelamdan -sözden- öncedir.”[3] Buyurmuştur. Daha sonra muhatabının müsait olup olmadığını öğrenmelidir. Konuşmayı uzun tutmamalı, karşısındaki insanı fazla meşgul etmemelidir. Telefon konuşması bittiğinde yaşı büyük olanın önce kapatması beklenmelidir. Cami ve mescitlerde, konferans, seminer gibi toplantılarda, hastanelerde telefonun sesi kapatılmalı; yüksek sesle konuşma yapılmamalıdır. Sessiz olunması gereken bu tür ortamlarda duyarlı davranılmalı, toplumun huzuru bozulmamalıdır. Değerli Kardeşlerim “İnternet ve sanal ortam, insanlar için bir sınavdır” اَلَّذِى خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَوةَ لِيَبْلُوَكُمْ اَيُّكُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ “O hanginizin daha güzel iş yapacağını denemek i-çin ölümü ve hayatı yarattı. O güçlüdür, O’nun gücüne hiçbir güç erişemez ve tek bağışlayan da O’dur.”[4] لِيَبْلُوَكُمْ فِى مَا اَتَيكُمْ “size verdiği (nimetler) hususunda sizi dener”[5] Kuşkusuz hayat baştan sona bir sınavdır insanlar için. İnsana lütfedilen şeyler, sahip olunan imkânlar hepsi bu sınavın bir parçasıdır. Bu bağlamda internet/sanal ortam da bir sınavdır. Günümüzde internet pek çok yönü ile hayatı kolaylaştıran, uzakları yakınlaştıran, kişileri buluşturan, ortak sohbet ve yazışma imkânları oluşturan, sanal buluşma sağlayan bir araç konumundadır. Sanal ortam çoğu insanın kullandığı bir gerçekliktir. İnternetin ve sanal ortamın yaygın kullanımı beraberinde pek çok sorunu da getirmektedir. “Sanal ortamda da İslam ahlakından ayrılmamak durumundayız.” Kişi veya kişiler sanal ortamda da gerçek hayatta da her zaman sorumluluklarını bilmek ve buna göre davranmak zorundadırlar. İyi, kötü, sevap günah, helal haram, doğru yanlış, güzel, çirkin mefhumları hakikatte de sanal ortamda da geçerlidir. Nasıl ki mümin hayatının her anında kul ise başta yaratıcısı, aile, akraba, komşu, çevre ve tüm insanlara karşı sorumlulukları varsa bu hakikat sanal ortamda-internet ortamında da caridir ve bu sorumluluklarını müdrik olmak, İslam ahlakından ayrılmamak durumundadır. Doğruluk, istikamet üzere bulunmak sorumluluğumuzdur. "Müslümanlar, sanal

ortamda bilinçli davranmalı." Hassaten sanal ortamın kişinin nefsiyle baş başa kalmasından dolayı günaha ve harama karşı daha müsait hâle gelebildiği de bir gerçekliktir. Bu durum bazı kişileri sanal ortamda haram şeyler yapmaya sevk edebilmektedir. Müslüman لاَ تُدْرِكُهُ اْلاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ اْلاَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ “gözler onu idrak edemez/ göremez ama O (Allah) ki bütün gözleri bilir/görür”[6] hakikatini unutmaz. Sanal ortamı kullanırken de bu gerçeğin farkındadır. “Ben Allah’ı göremesem de O beni görüyor” ihsan bilinciyle hareket eder. Yazıcı meleklerin faal olduğunun idrakindedir. مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ Zerre kadar iyiliğin/ sevabın da zerre kadar kötülük ve günahın da kaydedildiği bilinciyle davranır ve haramdan sakınmaya çalışır. Nasıl ki sanal ortamda yazılan, yapılan şeyler kaybolmuyor bir şekilde kaydediliyor veya erbabınca ulaşılabiliyorsa dünya hayatında sanal ve gerçek her şey kayda geçirilmektedir. Kişiye yarın ahirette اِقْرَأْ كِتَابَكَ كَفَى بِنَفْسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْكَ حَسِيبًا “oku bakalım kitabını” denileceği Kur’ani bir hakikat ve çarpıcı bir beyan olarak belleklerimizden çıkmamalıdır. "İnterneti, hayat ölçülerimizi muhafaza ederek kullanmak zorundayız." Kadını ve erkeğiyle internet kullanmak insanlar için elbette tabii bir haktır. Ancak bu konuda hayat ölçülerimizi muhafaza etmek durumundayız. Müslümanın hayatında helal dairede hareket etmek, iffetini korumak, çirkin söz ve eylemlerden/ haramlardan uzaklaşmak, kul haklarına, tesettüre, edebe riayet etmek, kısacası İslam ahlak ve adabı üzere yani sünnete göre yaşamak önem arz eder. Bu ölçüler sanal ortamda da uymamız gereken ve taviz verilmemesi gereken ölçülerimizdir. Müslüman için gerçek hayatta kadın erkek ilişkilerinin nasıl olması gerektiği belirtilmiş ise bu durum sanal ortam için de aynı şekildedir. "Sanal alemde müstehcenlik tehlikesine dikkat edilmelidir." Birey, aile ve toplum olarak günümüzde sanal ortamla ilgili karşı karşıya kalınabilecek tehlikelerden birisi de müstehcenlik ve sürekli öne çıkarılan cinselliktir. وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنَى اِنَّهُ

كَانَ
فَاحِشَةً
وَسَاءَ
سَبِيلاً “Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur.”[7] Bu tehlikeye karşı dikkat edilmelidir. Haramlardan uzak kalmak için Allah’a dua ve ibadet edilmeli, daha faydalı işlerle meşgul olunmalı ve arkadaş çevresi buna göre oluşturulmalıdır. "Sanal alemde İslam’ın hoş karşılamadığı davranışlardan kaçınılmalıdır."   İslami hüküm ve ahlaki kurallara uygun olmak kaydıyla, erkek ile kadınların konuşmalarında, telefon, bilgisayar gibi iletişim araçlarıyla irtibat kurmalarında sakınca yoktur. İslam kadınların sosyal hayatta aktif rol almasını, eğitim, ticaret, iş hayatına katılmasını reddetmemiş, yasaklamamıştır. Bunun tabii sonucu olarak da, kadınların tanıdığı veya tanımadığı kişilerle konuşması tabiidir. Ancak bunda dinin ve toplumun hoş karşılamadığı davranışlardan kaçınılmalıdır. İnternet sebebiyle boşanmaların arttığı, yuvaların yıkıldığı, bir vakıadır. Bazı araştırmalarda boşanmak isteyen 10 çiftten 7’sinin boşanma sebebi olarak birbirlerinden bulamadığı ilgiyi sanal âlemdeki ne olduğu belli olmayan ilişkilerden bulduğunu zannederek yuvalarını dağıtmaları göstermektedir. Eşlerin birbirlerinin tasvip etmediği davranışlarda bulunması elbette doğru değildir. Bu tür davranışlar karşılıklı sadakati zedeler ve aile yuvasının zarar görmesine sebep olur. "Mahrem olanı, sanal ortamda paylaşmak dinen uygun değildir."
            Kişinin mahremiyetini sanal ortamda başkalarına ifşa etmesi bunu başkalarıyla paylaşması, dinen uygun değildir. Eşler birbirleri için her türlü çirkinliğe ve harama karşı birer örtü konumundadırlar. Eşler arasında meveddet, sevgi, ilgi ve yakınlık ilahî bir ihsan ve lütuftur. Eşler birbirlerinin haklarına saygı göstermeli, birbirlerine ilgisiz kalmamalı, hanelerine sevgi hâkim olmalıdır. Gönül huzuru, aranılan mutluluk, itminan; haramda ve gayrimeşru şeylerde değil, ancak helal daire içerisinde mümkündür.

        Kadir HATİPOĞLU   Kaynak: Diyanet Aylık Dergi • Kasım 2014 • sayı 287
  [1] İsra 36 [2] Hucurât 49/6 [3]Tirmizî, İstizan: 11 [4] Mülk 2 [5] En’am, 165 [6] En’am, 103 [7] İsra, 17/32.)

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler